

Голас Радзімы

Выданае по расчыту
Мінск ІСП
Краснаармейская 9
Беларуская ім. Тэвэна

№ 27 [1238] ЛІПЕНЬ 1972 г. ВІДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВІДАННЯ 17-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

НЕ ЗАБЫЦЬ ПАРТЫЗАНСКІХ ПАХОДАЎ

МІНСК. 3 ЛІПЕНЯ.
Фота Ю. ІВАНОВА

Кожны раз, калі шырокім Ленінскім праспектам мы прыходзім да велічнага манумента на плошчы Перамогі ў Мінску або палявою сцяжынкаю да сціплага абеліска ў палескай ці наддзвінскай вёсцы, калі ў глыбокім роздуме схіляем голаў ля вечнага агню або кладзем кветкі на брацкія магілы, мы няёмка прыносім з сабою ў сэрцы нягасную цеплыню ўдзячнасці савецкаму воіну і партызану.

Воін і партызан... Па ўсёй нашай зямлі яны стаяць попелч, адлітыя ў бронзе і высечаныя з граніту, нібы застылі на нейкае імгненне на доўгім і цяжкім шляху да перамогі. Гісторыя і наша памяць захавалі іх разам — у нялёгкім адзінаборстве з фашысцкай наваляй і воін і партызан у аднолькавай меры былі стойкімі і мужнымі, вернымі Радзіме і свайму народу.

Штогод 3-га ліпеня, у Дзень вызвалення Беларускай сталіцы ад гітлераўскай арды, які прынята адзначаць і як Дзень вызвалення рэспублікі, нас, жы-

вых, вядзе да іх, скошаных варажымі кулямі, спаленых у агні крэматырыяў, павешаных фашысцкімі карнікамі, загінуўшых без вестак, пачуццё неаплачнага доўгу. З хваляваннем слухаючы ўспаміны сівога армейскага афіцэра і былога партызанскага камандзіра, мы аддаём належнае ветэранам, высока цэнім іх ратны подзвіг.

Сёлета, адзначаючы 28-ю гадавіну вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, мы, мабыць, часцей, чым у мінулыя гады, прыпамінаем «іслату, і нягоды, і лясныя паходы, і агні партызанскіх кастроў». І часцей грывіць славу тая «Лясная песня» над дрымуным борам, будзіць рэха ў былым партызанскім краі. Гэтым вясною і летам на месцах колішніх партызанскіх лагераў часта ўспыхваюць вогнішчы, асвятляючы задумлівыя твары былых франтавікоў і народных мсціўцаў. Тады павольна цякуць успаміны пра «рэйкавую вайну» і прарыў блокад, пра горкі хлеб ліхалецця і партызанскую зямлянку, што была

родным домам на працягу столькіх дзён і начэй.

Мы нездарма ўдзяляем так шмат увагі падзеям, якія сталі ўжо гісторыяй. Сёлета наш народ адзначае знамянальную дату — 30-годдзе з пачатку ўтварэння буйных партызанскіх злучэнняў, атрадаў, брыгад. Вясной і летам 1942 года з падпольных патрыятычных груп, якія пачалі ўзнікаць па ўсёй Беларусі з першых дзён вайны, арганізаваліся буйныя партызанскія злучэнні.

«Гэта была масавая, у поўным сэнсе слова, усенародная вайна. Гэта быў не проста стыхійны выбух гневу і нянавісці народнай да знявольнікаў, а глыбока ўсвядомлены, падрыхтаваны ўсім ладам савецкага жыцця і мэтанакіраваны партыя рашучы адпор усяго народа ворагу, які зрабіў замах на вялікія заваёвы Кастрычніка. У гэтым — сацыяльная прырода, вытокі і характар усенароднай партызанскай барацьбы з ворагам».

Так сказаў у сваёй прамове былы камісар партызанскай

брыгады імя Ракасоўскага, Герой Савецкага Саюза, першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі Пётр Машэраў, выступаючы 9 мая гэтага года на мітынг, прысвечаным 30-годдзю ўтварэння партызанскіх брыгад у Расонскім раёне.

Сапраўды, гэта была народная вайна, бо ў лясную армію народных мсціўцаў, у падпольныя антыфашысцкія групы ішлі бацькі і сыны, ішлі цэлыя сем'і, нават вёскі. Больш за адзін мільён беларусаў змагаліся з ворагам у радах Савецкай Арміі на ўсіх франтах Вялікай Айчыннай вайны. А 440 тысяч патрыётаў-партызан і падпольшчыкаў складалі другі фронт — фронт народнага супраціўлення. Ён адкрыўся, як толькі ў Беларусь уварваліся няпрошаныя «госці». Ён рос, пашыраўся на ўсё большы абшар, набіраўся сілы і гарту. У яго шэрагі станавіліся кожны дзень тысячы новых байцоў. Ён дзейнічаў бесперапынна, не даючы спакою ворагу, аж да вызвалення Краіны Саветаў ад фашысцкай пошасці.

Усенародны партызанскі рух аказаў вялікую дапамогу Савецкай Арміі. Толькі на тэрыторыі Беларусі за гады вайны партызаны знішчылі каля паўмільёна фашысцкіх салдат і афіцэраў, разграмілі сотні нямецкіх гарнізонаў і ўмацаваных раёнаў, знішчылі вялікую колькасць ваеннай тэхнікі і боепрыпасаў. У летанісе змагання назаўсёды застанецца ярка старонкай «рэйкавага вайна». Яе аперацыі былі ўзгоднены з камандаваннем Савецкай Арміі. У іх удзельнічалі ўсе наяўныя сілы партызан і падпольшчыкаў.

Ваенныя гісторыкі і спецыялісты цяпер падрабозна вывучаюць аперацыю «Баграціён», у выніку якой Савецкая Армія вызваліла летам 1944 года Беларусь ад нямецка-фашысцкіх заваёўнікаў. Але і гісторыкі і спецыялісты з няменшай цікавасцю даследуюць і дэталева аналізуюць баявыя аперацыі партызанскіх злучэнняў Віцебшчыны, ці бой ля вёскі Алек-

[Заканчэнне на 3-й стар.]

**ДЗЕСЯЦЬ
ЛУКОМЛЬСКИХ
МІЛЬЯРДАЎ**

Лукомльская ДРЭС закончыла выпрацоўку дзiesiąтага мільярда кілаватгадзін электраэнергіі.

Першы энергаблок магутнасцю 300 тысяч кілават на Лукомльскай электрастанцыі быў уведзены ў эксплуатацыю ў канцы 1969 года, а цяпер іх ужо чатыры. Па тэхніка-эканамічных паказчыках станцыя знаходзіцца ў ліку трох буйнейшых ДРЭС Савецкага Саюза.

Цяпер ідуць будаўніча-монтажныя работы на другой чарзе станцыі.

**КУРС—ВОСТРАЎ
СВАБОДЫ**

На Мінскім аўтамабільным заводзе рыхтуецца да адпраўкі на Кубу чарговая партыя машын. На гэты раз рабочыя сталіцы Беларусі дасылаюць гераічнаму кубінскаму народу магутныя цягачы «МАЗ-504 Г».

Ужо больш як дзєсяць гадоў падтрымліваюцца цесныя эканамічныя сувязі паміж мінскімі аўтамабільбудуўнікамі і прадпрыемствамі народнай Кубы. Мінчане не толькі пасылаюць магутную стваральную тэхніку, але і дапамагаюць асвойваць яе на месцы.

**ШКОЛА
ЧЫГУНАЧНІКАЎ**

Гомельская тэхнічная школа Беларускай чыгункі падрыхтавала і выпусціла вялікую групу машыністаў лакаматываў. Маладыя спецыялісты накіраваны на работу ў лакаматыўныя дэпо станцый Мінск, Віцебск, Гомель,

Жлобін, Калінавічы. Больш за тысячы спецыялістаў розных профіляў дае штогод чыгуначнаму транспарту нашай краіны гэтая школа.

**УНИКАЛЬНЫ
КОМПЛЕКС**

Непадалёку ад сталіцы Беларусі, у раёне Заслаўскага вадасховішча, ідуць работы па ўзвядзенню унікальнага воднаспартыўнага комплексу. Ён складаецца з трасы для водных лыж, лодачнай станцыі, яхтклуба. Тут будуць створаны ўсе неабходныя ўмовы для спаборніцтваў і адпачынку аматараў воднага спорту. З уводам комплексу ў строй у зоне Заслаўскага вадасховішча адначасова змогуць адпачываць 150 тысяч мінчан.

**НА МЕСЦЫ БАЛОТ—
ПАШЫ**

«Марачоўшчына» — так называецца новы меліярацыйны аб'ект у Івацэвіцкім раёне. Работы па асушэнню і ўзвядзенню гідратэхнічных збудаванняў вядзе Сігневіцкае будаўніча-монтажнае ўпраўленне. На 400 гектарах будзе закладзены дрэнаж для саўгаса «Косава». Прадугледжана стварэнне на гэтай плошчы шматгадовай культурнай пашы і дугі.

Шэсць відаў вырабаў са Знакам якасці выпускае бабруйская кандытарская фабрыка «Чырвоны харчавік». **НА ЗДЫМКУ:** фармоўшчыца шакаладнага цэха Галіна ФЕДЧАНКА.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

**БЕЛАРУСЬ
НА МІЖНАРОДНАЙ
АРЭНЕ**

АГЛЯД НАВІН

Летам у Мінску заўсёды бывае многа замежных гасцей. Мінскі тыдзень у гэтых адносінах быў, бадай, рэкордным. У Беларускай сталіцы гасцілі грамадскія дзеячы, тэхнічныя спецыялісты і мовазнаўцы з дзєсяткаў краін свету.

У Палацы спорту адкрылася замежная спецыялізаваная выстаўка «Спектр-72», у якой удзельнічаюць каля 60 фірм з 12 краін свету: з Японіі, Англіі, Францыі, Швейцарыі, Швецыі, ФРГ, ГДР, Даніі, ЗША і г. д. Яны дэманструюць прыборы для спектраскапічных даследаванняў, лазерную тэхніку, радыёвымяральную, электронна-вылічальную, аптычную і іншую апаратуру. На выстаўцы, акрамя замежных, кожны дзень можна сустрэць вялікую колькасць беларускіх спецыялістаў. Гэта і зразумела: шматлікі атрад нашых вучоных інжынераў, тэхнікаў мае высокую тэхнічную падрыхтоўку і таму з веданнем справы цікавіцца апошнімі навінкамі.

У Мінск прыехалі каля 300 са-

вецкіх і замежных мовазнаўцаў. У Беларускай дзяржаўным універсітэце, які вызначаецца сваімі дасягненнямі ў галіне лінгвістыкі, адбыўся міжнародны сімпозіум мовазнаўцаў «Роля рускай і савецкай літаратуры ў выкладанні рускай мовы як замежнай». Сімпозіум адкрыў намеснік міністра вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР М. Красоўскі. Удзельніцаў цэпла віталі віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук БССР пісьменнік К. Крапіва, генеральны сакратар Міжнароднай асацыяцыі выкладчыкаў рускай мовы і літаратуры прафесар В. Кастамараў, рэктар Белдзяржуніверсітэта А. Сеўчанка.

Мы паведамылі ўжо, што ў Мінск прыехалі маладыя амерыканцы для ўдзелу ў сустрэчы савецкай і амерыканскай моладзі. Сустрэча гэтая была цікавай і плённай. Пасля заканчэння яе амерыканскія ўдзельнікі, развіталіся з гасцінным Мінскам і накіраваліся ў Вільнюс.

ТЕХНИКА И ЧЕЛОВЕК

В последние десятилетия, по мере бурного прогресса науки и техники, главным участком идеологической борьбы между социализмом и капитализмом становится проблема соотношения научно-технической и социальной революций.

Поэтому первостепенное значение приобретает вопрос о том, какой общественный

строй наилучшим образом обеспечивает использование прогресса науки и техники в интересах людей, в интересах свободного развития личности, всех физических и духовных возможностей человека.

Рассмотрению этого вопроса посвящена статья доктора экономических наук Геннадия ХРОМУШИНА.

**I. ОТЧУЖДЕНИЕ ЛИЧНОСТИ
ПРИ КАПИТАЛИЗМЕ**

В шестидесятых годах развитие научно-технической революции совпало по времени с довольно длительной полосой подъема в экономике развитых капиталистических стран, значительным увеличением производства и потребления. Идеологи монополий абсолютизировали этот временный факт, провозгласив научно-технический прогресс средством автоматического освобождения капитализма от социальных зол и болезней. «Революция, о которой говорил Маркс, — заявил один из авторов теории «индустриального общества» Р. Арон, — находится позади нас».

Защитники капитализма пытаются посеять иллюзии, будто техника сама по себе ликвидирует классовые антагонизмы и, независимо от общественного строя, решит проблему материального изобилия для всех.

Жизнь опровергает подобные концепции. В конце 60-х годов развитые капиталистические страны столкнулись с очередным кризисным спадом. Начался рост инфляции и безработицы, положение трудящихся резко ухудшилось.

Даже идеологи империализма не могут отрицать того очевидного факта, что в капиталистическом обществе идет процесс деградации и распада человеческой личности, интеллектуального одичания человека, чудовищного роста преступности, алкоголизма, наркомании, психических заболеваний. Правда, они по-своему интерпретируют эти явления.

Американский социолог Э. Фромм, например, в своей книге «К гуманизированной технологии» пытается обосновать реакционную идею о том, будто существующие внутри капиталистических стран конфликты и неурядицы, неустойчивость существования трудящихся масс порождаются не природой буржуазного общества, а его растущей технизацией. Среди нас, заявляет он, бродит новый призрак — полностью механизированного общества, которое с фатальной неизбежностью подавляет человеческую личность.

Другие западные социологи, в частности Жан Элльоль и Льюис Мумфор, также выступили с прогнозами неизбежного порабощения человечества техникой и утраты свободы личности в грядущем «пост-индустриальном обществе» тотальной рациональности.

Подобные теории преследуют определенную цель: убедить трудящиеся массы, будто у них нет и не может быть путей к социальному обновлению мира, так как никакая революция, якобы не в состоянии преодолеть господство техники над людьми и «антропологическое несовершенство» самой личности человека.

Сея настроения социального пессимизма и апатии, западные социологи выступают с позиций крайнего индивидуализма, расщепленного фразы о безбрежной индивидуальной свободе, призывают людей уйти от классовой борьбы и замкнуться в

мире своего «я». Но, претендуя на интеллектуальную независимость, буржуазные идеологи вслесты маскируют подлинную сущность своих теорий, рядятся в тогу «объективных исследований». Американский социолог Элвин Тоффлер, книга которого «Шок будущего» широко рекламируется на Западе, приводит массу данных о том, как развитие техники обрушивается на человека, делая его жизнь невыносимой. Растущие потоки информации, ускорение темп жизни, загрязнение среды, производство «вещей на выброс» приводит людей в состояние «шока». Многообразие выбора, заявляет Тоффлер, обернется избытком выбора, свобода — отрицанием свободы. «В сущности, мы распространяем на человека принцип «использовал — выбросил».

Какой же вывод предлагает трудящимся буржуазных стран Тоффлер? Изменение общественных отношений, социалистическую альтернативу? Ничуть не бывало! Безбрежная индивидуальная свобода — вот что рекомендует Тоффлер.

Этот новоявленный футуролог серьезно утверждает, что будущее промышленности лежит в области биологии, которая сделает возможным освоение технологии «производства» людей с заданными параметрами. Человек, лишенный способности мыслить, бороться за свое социальное освобождение, человек, превращенный в бессловесный придаток машины — вот «идеал», о котором мечтают капиталистические монополии и их идеологи.

Существующие пороки и противоречия капитализма теоретики типа Тоффлера преподносят как некую фатальную неизбежность, вытекающую из неуравновешенности человеческого бытия. Капитализм рисуется ими в виде извечной формации, в которой проявляется социальное зло, заложенное будто бы в самом человеке, а не в классовом антагонизме буржуазного общества.

Проповедь индивидуализма рассчитана на примитивные сознания человека с существующей капиталистической действительностью, на разобщенные силы, борющиеся за социалистическое преобразование мира.

Природа человека, вещают западные идеологи, вечна, как вечно и его несовершенство. Зато, говорят они, существует всевластный хаос, мировой муравейник, и он когда-нибудь будет раздавлен чудовищем, имя которому — иррационализм.

Именно на этом основана экзистенциалистская философия Камю с его концепцией «философии абсурда», творчество Кафки и Ионеску. Показательно, что современный ревизионизм активно спекулирует на буржуазных идеях «социального пессимизма». Небезызвестный Р. Гароди, заявивший об утере рабочим классом революционного духа и необходимости сколачивания «нового исторического блока» из интеллигенции и студенчества, предварил этой «платформе»

свои литературные изыскания в книге «Реализм без берегов», где старался подвести «марксистскую» базу под формалистические концепции Кафки и прочих «социальных пессимистов».

Стремясь подменить социальную революцию технической, идеологи монополий пытаются доказать, будто преодоление противоречий капитализма и гнетущего давления технизации возможно лишь на путях роста индивидуализма и «абсолютной свободы» личности, освобожденной от всяких общественных начал.

Призывы к «раскрепощению» человеческого «я» означают на деле защиту классовых интересов буржуазии, право собственности усилить эксплуатацию наемного труда, прибегать к любым, даже самым варварским способам сохранения господства буржуазии. В США, которые восхваляются Тоффлером, неувержимо растут и без того баснословные прибыли монополий, в то время как стоимость жизни в Англии возросла на 10 процентов, в Японии — на 8,4, в Голландии — на 7,5, в ФРГ — на 5,9, во Франции — на 5,8 процента. Ответом на это был размах борьбы трудящихся за свои жизненные и политические права.

Но как только дело дошло до острых классовых схваток, монополии отбрасывали в сторону демагогию о «безбрежной свободе личности» и применяли репрессии. Английские реакционеры, например, протасили антистачечный закон; правительство США неоднократно пыталось вводить периоды «охладения» при возникновении забастовок. Предприниматели сплошь и рядом применяют политику локаутов. В то же время монополиям обеспечена полная свобода грабить трудящихся, усиливать милитаризацию, проповедовать любые человеконенавистнические идеи. В такой обстановке происходит разложение человеческой личности, подавление и порабощение ее в угоду власти монополий.

Буржуазный индивидуализм оборачивается, таким образом, проповедью свободы любого мракобесия и дает возможность, например, Гудзоновскому институту пустить в оборот такие термины, как «апокалиптическая машина», «мегагрупп», «военный оргазм» и т. д.

Французский журнал «Ну-вель обсерватёр» так охарактеризовал настроение современной молодежи США: «Мы бьемся без всякой надежды в невидимой западне».

Виною этому не техника и технизация общества, а капиталистическая система, выступающая как враждебная человеку сила, как антагонистический строй, препятствующий социальному прогрессу и подлинному раскрепощению личности.

„У РАСІІ ВАРТА ПАВУЧЫЦА...“

На працягу тыдня, з 17 па 24 чэрвеня, у Мінску гасціла група суайчыннікаў з Канады (кіраўнік Пётр Коўман), якая знаходзіцца ў турысцкай паездцы па Савецкаму Саюзу. Госці аглязелі беларускую сталіцу, пабывалі ў музеях, на гадзіннікавым заводзе, з'ездзілі ў Хатынь, у калгас, у піянерскі лагер. Іх знаходжанню ў Беларусі прысвячаюцца нататкі нашага карэспандэнта.

ГЛЕДЗЯЧЫ НА ГОРАД

— Скажыце, а ў Мінску ўсе дамы новыя?
— Амаль што ўсе.
— Старых мала засталася?
— Зусім мала. Мінск ушчэнт разбурылі і спалілі фашысты.

— О, дык вы вельмі хутка збудавалі гэты прыгожы горад! Так можаць толькі вы ў Савецкім Саюзе.

Такою, прыкладна, размову з землякамі, што прыязджаюць з-за акіяна, мне даводзілася весці не раз. Восі і зараз Кузьма Мартычук, а потым і іншыя загаварылі аб нашым горадзе. Кожнага надзвычай уражае вялікі, прасторны, чысты, малады Мінск. Дакладней, нават не сам Мінск, а подзвіг народа, які за вельмі кароткі час узняў сваю сталіцу з руінаў і попелу. Усведамленне гэтага подзвігу сваіх савецкіх братоў і сяспер, як і шмат чаго іншага ў нашай краіне, выклікае самыя нечаканыя асацыяцыі.

Чалавек з Канады разважае:

— Такі горад, такі горад!.. А каб прыйшлося нам у Канадзе? Як бы мы? Нашы рабочыя добра ўмеюць будаваць, але так хутка мільённы горад не пабудавалі б. Ды і наогул у нас усё інакш. Чаму? Паслухайце, растлумачу. У вас будзе дзяржава? Дзяржава. А ў нас хто? Кампаніі. У гэтым уся загвоздка. У вас дзяржава будзе для людзей, яна аб людзях клапаціцца, а ў нас кампаніі стараюцца перш за ўсё рабіць бізнес. Там галоўнае — даход, тут — чалавек. Таму, паважаны таварыш, гарантую табе, што ў нас не было б такіх шырокіх вуліц, не пасадзілі б столькі дрэў, бо на шырокіх вуліцах і на клёнах доллары не растуць.

Уважліва слухаю земляка і думаю, што ён, былы беларускі бедняк, цяперашні канадскі працаўнік, чалавек без адукацыі, Маркса, мусіць, і ў руках не трымаў. Ён, аднак, нядрэнна разбіраецца ў Марксавай тэорыі прыбавачнай вартасці. Ён яе зразумеў на горкім вопыце.

Расказваю яму, што зараз у Мінску спынена будаўніцтва вялікіх заводаў. Яны размяшчаюцца ў абласных і раённых цэнтрах. Сучасны горад, каб у ім зручна жылося чалавеку, не павінен быць вялікім. Нашы ўлады ўлічваюць гэта і стараюцца спыніць рост вялікіх гарадоў.

Кузьма Мартычук гарача перабівае мяне:

— Дык я думаю, што ў вас менавіта так павінна быць. Значыць, не памыляўся, правільна думаю!

ДЗЕ СПЫНЯЕЦЦА ПЕСНЯ

На сцэне піянерскага лагера 4-га будаўнічага трэста дзеці спяваюць, дэкламуюць вершы і танцуюць — ідзе канцэрт мастацкай самадзейнасці для гасцей. Харшы канцэрт! У кожнай песні і кожным танцы бачу шчырае дзіцячае старанне выступіць «на выдатна» і таму адчуваю задавальненне не толькі ад нумароў праграмы, а і ад гэтай стараннасці. Раптам, аднак, засяроджваю сваю ўвагу на велічнай песні:

Ты тожэ родзілся в России, В березовом милом краю...

Прыкмячаю, як у Вольгі Волка і іншых жанчын на вачах заблішчэлі слёзы, бачу, як яны дастаюць хустачкі. Нервова заварушыліся мужчыны. Песня і рэакцыя канадскіх жанчын дзейнічаюць і на мяне...

Дзе, значыць, спынілася песня? У сэрцы быў яе першы прыпынак. Там яна, аднак, затрымалася нядоўга — зрабіла завіруху, збаламуціла кроў і адправілася далей — у розум. Аб яе другім прыпынку, аб яе рэзанансе я дазнаўся, калі пачуў:

— Цяпер я разумею, чаму ў вас вялікае і высакароднае мастацтва. У вас змалку ўкладваюць у розум чалавека добра, характава, хочучы, каб ён быў патрыётам, сапраўдным грамадзянінам...

Спрабую сказаць, што ёсць шмат іншых прычын, якія вызначаюць высокі ўзровень савецкага мастацтва. Але ў гутарку ўступае Джэні Баўман.

— А навука? Нашы канадскія вучоныя заявілі, вярнуўшыся з паездкі ў Савецкі Саюз, што ў рускіх на высокім узроўні не толькі мастацтва, але і навука. І амерыканцы гэта зразумелі, яны пачалі прыглядацца да таго, як у вас арганізавана адукацыя. Так што ўсе цяпер ведаюць: у Расіі ёсць чаму павучыцца.

Яе спыняе сусед:
— Усё роўна ў іх так не атрымаецца. Бо тут усім парадажэцца дзяржава, а там — манаполія. А манаполія, як граблі, — толькі да сябе грабуць. Значыць, у Расіі лепш спярша павучыцца таму, як зламаць зубы ў гэтых граблях...

З піянерлагера вяртаемся ў Мінск.

— Скажыце, а як называецца гэтая песня: «Ты... нарадзіўся ў Расіі...»? Запышыце мне яе назву. Хачу плацінку купіць.

Песня, відаць, назаўсёды спынілася ў сэрцы.

ПРАФЕСАРЫ — САМЫЯ ГОРШЫЯ ВУЧНІ

Трафіма Гладзюка займае зусім іншая думка. Пакідаючы піянерскі лагер, ён кажаў мне:

— Чуў я вось што. Пасля вайны прыязджала ў Савецкі Саюз жонка амерыканскага прэзідэнта Рузвельта. І так, як сёння мы, паглядзе-ла выступленне школьнікаў. Наогул, пазнаёмілася з жыццём і выхаваннем савецкіх дзяцей. Вярнуўшыся ў Амерыку, яна напісала, што з рускіх дзяцей вырастуць вялікія патрыёты. Я ўспомніў аб гэтым і падумаў: сапраўды, яны будуць найвялікшымі патрыётамі...

Мы садзіліся ў аўтобус, і таму размова перарвалася. Замыяк прадоўжыў яе ў Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Пасля таго, як усе доўга ішлі ў маўчанні і ўважліва слухалі экскурсавода, пасля агляду партызанскай зброі і фатаграфій павешаных беларускіх сялян, ля якіх з усмешкай стаяць гітлераўцы, словам, пасля ўсяго ўбачанага ён закончыў пачатую раней размову.

— Такого вялікага патрыятызму можа нідзе на свеце больш і няма. Я верыў раней, а цяпер яшчэ мацней стаў верыць: ніколі і ніхто не пераможа савецкі народ. Любое гора людзі перанясуць, любую бяду перажывуць, але нікому не дазволюць знішчыць тое, чаго дабіліся. Расію перамагчы нельга. Падумаўце: у Расіі Напалеон зламаў шыю, Гітлеру скруцілі галаву. Ну дык ці можа хто спадзявацца, што Савецкі Саюз удацца паставіць на калені? Такія надзеі — абсалютна неразумная і пустая справа. Аднак і ў нас, у Канадзе, і ў Злучаных Штатах — там нават вельмі многа — ёсць людзі, якія заклікаюць знішчыць Расію, зні-

шчыць сацыялізм. Яны ма-раць устанавіць тут свае парадкі, збіраюцца «ашчаслі-віць» савецкі народ амерыканскай «свабодай». Вы, напэўна, ведаеце, што азначае такая «свабода»? Пустая гэта іх работа. І дарэмна тра-та грошай.

Праходзячы па залах музе-я, Трафім Гладзюк не пе-растае, відаць, думаць аб патрыятызме савецкіх лю-дзей, сіле нашага сацыялі-стычнага ладу і безнадзейных намаганнях антыкамуністаў. Бо ён яшчэ раз спыня-ецца і не то разважае сам з сабой, не то пытае:

— А чаму ўсе тыя прафе-сары, каментатары, сената-ры ніяк не могуць зразу-мець, што савецкі народ ні-кому не ўдацца адолець? Ча-му гэта зразумела мне, ма-лапісьменнаму чалавеку, а ім, такім адукаваным, ніяк не ўдаецца зразумець?

Што адказаць на такое справядлівае пытанне? Му-сіць тое, што прафесары ан-тыкамунізма — самыя гор-шыя вучні ў школе класавай барацьбы, курс якой Трафім Гладзюк, дзесяты год пра-жыўшы ў капіталістычнай Канадзе, скончыў на «выдат-на».

НА КАГО УСЕ ШЫШКІ ВАЛЯЦЦА

Прыехаўшы з Канады на Радзіму, мае землякі гля-дзяць, слухаюць, пытаюць, параўноўваюць. І што пры-меціў я: параўнанні часта робяць не са сваёй краінай, а са Злучанымі Штатамі Амерыкі. Слухае, напры-клад, чалавек расказ пра Бе-ларусь, а потым гаворыць: «У вас так, але вось каб вы ведалі, як у Злучаных Шта-тах...» Або расказвае пра на-надскія справы і раптам мя-няе тэму: «У Канадзе было б лепш, каб не амерыканцы...» І ў кожным выпадку такія параўнанні і заўвагі не на карысць ЗША. У гэтым адчуваецца нейкая моцная і застарэлая крыўда канад-скіх грамадзян на сваіх су-седзях з поўдня.

Вядзецца, напрыклад, размова:

— У вас маладыя хлопцы выглядаюць акуратна: чы-сты, пастрыжаныя. Няма хіпі. Прыемна глянуць на та-кую моладзь.

— А ці ў Канадзе моладзь горшая? — пытаю я.

— О, не! Моладзь у нас добрая. Толькі яе псуюць амерыканцы. Адтуль у Ка-наду ўся брыдота наплывае. І хіпі, і бандытызм, і нарка-манія, і распушчанасць — усё гэта «імпартуецца» з поўдня. Мала таго, што аме-рыканскія манаполіі ўсю на-шу эканоміку захапілі, дык яны яшчэ распаўсюджваюць сваю «культуру».

Субсяседнікаў становіцца больш. Добрых слоў пра Амерыку не чую. Думаю: што ж, канадцам лепей ві-даць, яны з Амерыкай сусе-дзі. І тут у мяне пытаюць:

— Скажыце, а ў Мінску

па вечарах спакойна? Няма хуліганства?

— Здраецца і хуліганст-ва, — адказваю. — Але ў горадзе наогул спакойна. За пятнаццаць год са мною ні-чога не здарылася вечарам і я не быў сведкам ніякага здарэння. І жанчыны, дзяў-чаты нашы смела ходзяць па горадзе ўвечары, і нават дзеці. Мы і не думаем аб чым-небудзь дрэнным.

— Значыць, у вас можна павучыцца, як трэба дабыва-цца ў горадзе парадку. Але каб вам давялося пабыць у Нью-Йорку. Там як сямейне — з дому не выходзь, бо аб-рабуюць ці заб'юць. У аме-рыканцаў гэтыя парадкі...

Вечарам, вярнуўшыся да-дому, разгортваю газету «Правда». Чытаю аб прэс-канферэнцыі прэм'ер-міні-стра Бангладэш Муджыбура Рахмана. І не магу стрымаць ад усмешкі. Нейкі амеры-канскі карэспандэнт дапыт-ваўся ў прэм'ера, ці ўсталя-ваўся спакой ва ўнутраных раёнах краіны. Прэм'ер адка-заў прыкладна так: раю з'ездзіць і паглядзець. У нас усюды спакойна, не тое што ў Нью-Йорку, дзе вечар-рам на вуліцу выйсці небя-спечна... Як бачыце, словы М. Рахмана і майго канад-скага земляка былі амаль адны і тыя ж.

ШЧЫРАЕ ПАПЯРЭДЖАННЕ

Лукаш Шышко лічыць так:

— Добра, што Ніксан у Маскву прыехаў. Вельмі добра! Бо з Расіяй не лічы-ліся, з Расіяй ваяваць хаце-лі, хацелі яе знішчыць, а ця-пер павінны адносіцца да яе з павагай. Магутнай стала наша Савецкая Расія! Таму ён і прыехаў у Маскву.

Адчуваю гордасць у сло-вах суайчынніка. І радасць за Радзіму. А ён працягвае:

— Добра, што Амерыка прызнала прынцып мірнага суіснавання. Што сказала: «Не будзем з Саветамі вая-ваць! Ваяваць нельга!» і што наконт тых ракет дагавор падпісалі. Нам, простым лю-дзям, на карысць гэтыя да-гаворы. Вось каб яшчэ там давялося дабіцца вечнага мі-ру ў Еўропе...

І, нарэшце, цішышым, гэтым пранікнёным голасам:

— Толькі вы мяне паслу-хайце, толькі паверце мне: імперыялістам ніколі нельга цалкам давяраць. Яны бяс-конца паўтараюць: «Peace, peace!» Але яны баяцца мі-ру. Яны крычаць: «People, people!» Аднак ім напляваць на інтарэсы народа. Не знаю, як вы, але я ім не ве-ру.

Тут я і не ведаю, што свай-му субсяседніку сказаць. Мо-жа яму, жывучы на імпе-рыялістычным Захадзе, так-сама лепей відаць?..

Уладзімір БЯГУН.

НА ЗДЫМКАХ: канадскія ту-рысты ў музеі Яні Купалы; на Выстаўцы дасягненняў наро-днай гаспадаркі БССР; госці з Канады на вуліцах Мінска.

Фота В. АНДРОНАВА.

**ЧУВСТВУЮ СЕБЯ
БОРЦОМ**

Вот и опять наступило лето. Вы, вероятно, готовитесь к встрече новых групп соотечественников, а я вспоминаю свою прошлогоднюю поездку на Родину. Это было самое счастливое время в моей жизни. Встречи на родной земле, общение с родными и близкими, которых я не видела много лет, необычайно взволновали меня.

Путешествие в Советский Союз дало мне возможность острее почувствовать свою причастность к судьбам мира и человечества. Я теперь активнее занялась общественной работой. Порой приходится нелегко, но зато как радостно сознавать себя человеком-борцом.

Старшие дети и муж работают на фабрике, я тоже охотно бы пошла туда, роль домохозяйки меня не устраивает, но ведь здесь такие порядки, что после 45 лет на работу нигде не устроишься. Не так как у нас на Родине. Хочешь работать — хоть в 60 лет тебя примут, да и пенсию полностью выплачивать будут. А в «свободном мире» все только с человека норо-

вят больше денег содрать. Даже в ресторане где-нибудь руки помывать и то надо заплатить 2 франка.

Ефросинья ИЛЬИНА,
Бельгия.

**УБЕДИТЕЛЬНЫЙ
ФИЛЬМ**

Я стараюсь не пропускать ни одной встречи соотечественников. Возможность общения с земляками, новости о жизни на Родине стали необходимостью. На одном из недавних собраний мы просмотрели два фильма, привезенных одним из наших соотечественников из Запорожья.

Первый фильм рассказывал о жизни крестьян. Мы увидели, как большой кран поднял дом на грузовик, который перевез его на новое место в большой поселок. Второй фильм был посвящен медицине: работе скорой помощи и охране материнства и младенчества. Мне и раньше приходилось читать о большой заботе советского государства о здоровье трудящихся, но в фильме это было более наглядно, а оттого убедительнее.

Анастасия ДИТРИДЖ,
Англия.

Уладзімір Курневіч з дочкамі і зяцямі не часта могуць сабрацца разам. Усе яны працуюць у розных гарадах, у кожнага свая марылі аб ёй і тады, калі разам змагаліся з ворагам. Бацька, Уладзімір Аляксандравіч, яшчэ ў 1919 годзе ўстанавіў Савецкую ўладу ў Беларусі. А з 1942-га партызаніў на Уз-

дзеншчыне. Дочки Валянціна, Рэгіна і Венера былі партызанкамі-разведчыцамі. Зяці Мікалай Чміроў, Іван Ражкоў і Мікалай Гершун таксама змагаліся з нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў шэрагах народных месціцаў. На здымку, які зрабіў наш фотакарэспандэнт В. АНДРОНАУ, вы бачыце Уладзіміра КУРНЕВІЧА (у цэнтры), яго дачку Рэгіну РАЖКОВУ і зяцёў Івана РАЖКОВА і Мікалая ГЕРШУНА.

На просторах Родины

В БРАТСКОЙ СЕМЬЕ СОВЕТСКИХ НАРОДОВ

Динмухамед КУНАЕВ,
член Политбюро ЦК КПСС,
первый секретарь ЦК
Компартии Казахстана

страны Западной Европы и Азии.

За последние годы общий объем экспортных поставок Казахстана возрос почти вдвое. Сегодня продукция республики отправляется более чем в семьдесят стран мира. Увеличился экспорт машин, оборудования, приборов, что свидетельствует о быстром росте технического уровня и культуры производства.

Мы гордимся обновленными и вновь созданными городами, их могучей индустрией и высокой культурой, гордимся хорошей работой совхозов и колхозов, созданных на поднятой целине, новыми автомобильными, железнодорожными, воздушными и речными трассами, неизменно изменившимся обликом казахстанских сел и аулов.

На каждом этапе пройденного нами пути мы чувствовали братскую поддержку и помощь всех советских народов. Еще в годы гражданской войны по законам великого революционного братства многонациональное население этого края помогло казахскому народу отстоять завоевания Октября от интервентов, белогвардейцев, буржуазных националистов. Сыны и дочери Казахстана плечом к плечу с русскими, украинцами, татарами отважно сражались в рядах прославленной Чапаевской дивизии. Представители самых разных национальностей собрались под красным знаменем в отряде Алиби Джангильдина, который по заданию В. И. Ленина совершил беспримерный боевой поход через прикаспийские пустыни и доставил оружие Актюбинскому фронту.

Дружба народов сыграла решающую роль и в период мирного социалистического строительства. Прокладка знаменитого Турксиба и сооружение медного гиганта на Балхаше, покорение Голодной степи и проходка рудников Лениногорска, учеба нефтяников Эмбы в Азербайджане и шахтеров Караганды на Украине, подготовка инженеров, врачей, ученых в Москве и Ленинграде — да разве перечислишь все, что

было достигнуто казахским народом за годы первых пятилеток благодаря помощи русского и других братских народов нашей страны.

Твердый курс партии на развитие мощных производительных сил в восточных районах страны, целиком отвечающий духу ленинской национальной политики, блестяще осуществлен на казахской земле. Под воздействием коренных социальных преобразований рухнули искусственные перегородки между нациями, отчужденность и недоверие.

Когда фашизм вероломно напал на нашу Отчизну, Казахстан послал в бой своих лучших сынов и дочерей. Они героически защищали Брест, отстаивали Москву, форсировали Днепр, штурмовали Берлин, освобождали Прагу. Республика снабжала фронт хлебом, мясом, оружием, боеприпасами. Миллионы эвакуированных из западных областей страны украинцев, белорусов, молдаван, русских нашли приют и гостеприимство на нашей земле.

Еще гремели грозы небывалой войны, а Казахстан помогал освобожденным районам Украины, Белоруссии и других республик, подвергшихся вражескому нашествию, специалистами и оборудованием, посевными материалами и продовольствием.

Наша республика — это дружный многонациональный коллектив, где на крупнейших стройках девятой пятилетки, в городе и на селе рука об руку трудятся представители более ста национальностей и народностей.

После того, как более полувека назад над степью зажглась заря Советской власти, казахский народ получил возможность пользоваться всеми благами прогресса, науки и культуры, обогатился новыми духовными ценностями. Шло обновление быта, мировоззрения, идеалов. Утвердилась социалистическая идеология. Примером успешного претворения в жизнь ленинской национальной политики явилось бурное развитие в Казахстане науки, искусства и литературы. Пожалуй, нет такой отрасли человеческого знания, в которой не работали бы сегодня ученые казахской Академии наук и более 200 научных учреждений республики. Казахи теперь чи-

тают на родном языке произведения Маркса и Ленина, Пушкина и Бальзака, Фирдоуси и Руставели, Шевченко и Шекспира. В свою очередь народы СССР узнали и полюбили наших классиков — Ибрая Алтынсарина, Чокана Валиханова, Абая Кунанбаева, Джамбула Джабаева, Мухтара Ауэзова...

В наши дни дружба братских культур наполнилась новым содержанием. Для каждой национальной культуры характерны единство идеалов при многообразии традиций и форм. Дальнейшему сближению и взаимообогащению национальных культур в значительной степени способствовали декады и недели литературы и искусства братских республик в Казахстане.

В нашей великой стране, в каждой братской республике люди разных национальностей пользуются равными правами в обществе, они широко представляют идеалы в органах государственной власти. В Казахстане, например, в состав Верховного Совета республики восьмого созыва, избранного в 1971 году, вошли представители двенадцати национальностей. Интернационально по своему составу и правительство Казахской республики, где рядом энергично и дружно работают казахи, русские, украинцы, армяне, татары.

Руководствуясь бессмертными ленинскими идеями, советские люди идут испытанным путем интернационализма, путем братства и дружбы народов. Огромные успехи, достигнутые трудящимися дважды орденоносного Казахстана в экономическом и культурном строительстве — это великое торжество ленинской национальной политики нашей партии. Для сердца каждого трудящегося Казахстана, как и для любого советского человека, ленинизм — это не только великая идея, великое учение. Это прежде всего озаренный светом Ленина творческий труд советских народов, это оптимизм и вера наших людей в завтрашний день, их энтузиазм и решимость сообща, плечом к плечу возводить величественное здание коммунизма.

ПЕРШАЯ ў ГІСТОРЫІ Еўропы

У Бруселі закончыла сваю работу Асамблея грамадскіх сіл за бяспеку і супрацоўніцтва ў Еўропе. Мэты, якія паставілі перад сабой удзельнікі гэтага першага ў гісторыі нашага кантынента шырокага грамадскага форуму, сустракаюць актыўную падтрымку савецкага народа, дваццаць мільёнаў сыноў і дачок якога аддалі жыццё ў барацьбе супраць фашызму ў гады другой сусветнай вайны.

Белізарныя ахвяры, цяжкія выпрабаванні выпалі ў гэтай вайне на долю Беларусі. Амаль два з паловай мільёны чалавек — кожны чацвёрты з тых, хто жыў да вайны на тэрыторыі рэспублікі, — былі забіты або закатаваны гітлераўцамі. Толькі ў Беларусі фашысцкія варвары ператварылі ў руіны, знішчылі і спалілі дзесяткі гарадоў, больш за дзевяць тысяч дзвесце вёсак. Многія з іх напатак трагічны лёс вядомай цяпер усяму свету Хатыні.

Час згладзіў равы і траншэі, вырасла пакаленне, якое не бачыла жахаў вайны, але яе цяжкая спадчына ўсё яшчэ дае сябе адчуць. Цяпер перад народамі стаіць галоўная задача: зрабіць усё для таго, каб трагедыя не паўтарылася, каб у Еўропе назаўсёды ўсталяваўся мір.

Добрыя змены, што адбываюцца ў апошні час на нашым кантыненте, сведчаць, як гэта адзначалася і на майскім Пленуме ЦК КПСС, аб вялікай жыццёвай сіле Праграмы міру, распрацаванай XXIV з'ездам Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, аб эфектыўнасці згуртаваных дзеянняў братніх краін сацыялістычнай садружнасці ў барацьбе за забеспячэнне надзейнай бяспекі ў Еўропе.

Мірнае наступленне, якое актыўна вядзе наша краіна, прыносіць добрыя вынікі. Нядаўна ратыфікаваны дагавор паміж СССР і ФРГ, а таксама паміж ПНР і ФРГ. Уступіла ў сілу чатырохбаковае пагадненне па Заходняму Берліну. Вялікае становіцца значэнне для лёсу міру, у тым ліку і Еўропы, будучы мець вынікі перагавораў кіраўнікоў нашай партыі і ўрада з прэзідэнтам ЗША. Усё гэта стварае неабходныя перадумовы для далейшага руху наперад — для склікання агульнаеўрапейскай нарады па пытаннях бяспекі і супрацоўніцтва.

У ажыццяўленні надзейнай

задачы стварэння сістэмы калектыўнай бяспекі ў Еўропе вялікую ролю можа адыграць міралюбівая грамадскасць. Голас грамадскасці — гэта голас народаў. І хаця ў капіталістычных краінах грамадская думка яшчэ не стала дамінуючай сілай, урады не могуць у той або іншай меры не ўлічваць яе. Яны вымушаны лічыцца з грамадскай думкай як з волевыяўленнем нацыі.

На працягу многіх гадоў пры падтрымцы краін сацыялістычнага лагера фарміраваўся рух за бяспеку і супрацоўніцтва ў Еўропе. Грамадскія сілы розных напрамкаў імкнуліся стварыць новы псіхалагічны клімат, пераадолець узятыя ў спадчыну з часоў «халоднай вайны» скептыцызм, сумненні і ваганні. Гэтыя намаганні ўвянчаліся скліканнем у Бруселі Асамблеі грамадскіх сіл за бяспеку і супрацоўніцтва ў Еўропе. Яна з'явілася важнейшай падзеяй у справе аб'яднання ўсіх цячэнняў, што змагаюцца за ўзаемавыгаднае супрацоўніцтва народаў і дзяржаў нашага кантынента.

Падрыхтоўка да склікання гэтага важнага форуму вялася некалькі гадоў. Асамблеі папярэднічаў рад прадстаўнічых сустрэч. Адбыліся дзесяткі і сотні сімпозіумаў, калоквіумаў, навуковых і грамадскіх канферэнцый па еўрапейскім праблемах. Мне давялося ўдзельнічаць у адным з такіх калоквіумаў, які праводзіўся ў невялікім заходнегерманскім горадзе Гумерсбаху і выклікаў вялікую цікавасць грамадскасці ФРГ. Сустрэча наглядна адлюстравала той працэс перагляду поглядаў, які актыўна ідзе цяпер у многіх заходнеўрапейскіх краінах. Тут расце жаданне хутчэй скінучь цяжкі груз мінулага, пашыраць кантакты з Савецкім Саюзам і іншымі сацыялістычнымі краінамі.

У ходзе падрыхтоўкі да Асамблеі грамадскіх сіл за еўрапейскую бяспеку і супрацоўніцтва ў радзе краін узніклі камітэты, асацыяцыі і ініцыятыўныя групы, што ставяць сваёй задачай разгарнуць дзейнасць, накіраваную на разрадку напружанасці ў Еўропе. Год назад быў заснаваны Савецкі камітэт за еўрапейскую бяспеку. У мерапрыемствах, што праводзяцца камітэтам, актыўны ўдзел прымаюць прадстаўнікі грамадскасці нашай рэспублікі.

У прыватнасці, вялікую работу ў Савецкім камітэце за еўрапейскую бяспеку вядзе народны паэт Беларусі Максім Танк.

Глыбокае перакананне ў тым, што на гэтым этапе асабліва важным з'яўляецца далейшая актывізацыя дзеянняў грамадскіх сіл усіх краін у інтарэсах забеспячэння міру і бяспекі ў Еўропе, выказала Другая беларуская канферэнцыя прыхільнікаў міру, якая адбылася ў сакавіку гэтага года. У прынятай ёю рэзалюцыі «Еўропе — трывалы мір!» гучаў палымны заклік да ўсіх, хто шчыра занепакоены лёсам міру на нашым кантыненте, імкнецца ўсямерна падтрымліваць міралюбівыя крокі сацыялістычных краін, даваць адпор імперыялістычнай агрэсіі і рэакцыі, актыўна дабівацца ператварэння Еўропы ў зону справяднага міру і супрацоўніцтва народаў.

Савецкая грамадскасць унесла вялікі ўклад у работу брусельскай асамблеі. У гэтым шырокім форуме ўдзельнічалі прадстаўнікі рабочага класа нашай краіны, вядомыя вучоныя, дзеячы савецкай літаратуры, мастацтва, а таксама прадстаўнікі грамадскіх, прафсаюзных, маладзёжных і жаночых арганізацый.

Асамблея грамадскіх сіл у Бруселі абмеркавала шырокае кола пытанняў, якія, на агульную думку яе ўдзельнікаў, ахопліваюць асноўныя праблемы, што цікавяць грамадскасць розных краін. Абмеркаваныя пытанні, звязаныя з актывізацыяй намаганняў, накіраваных на забеспячэнне бяспекі і супрацоўніцтва ў Еўропе як фактара ўмацавання міру ва ўсім свеце і склікання агульнаеўрапейскай нарады на вышэйшым узроўні. Вывучана грамадская думка па праблемах эканамічнага і навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва, супрацоўніцтва ў галіне аховы навакольнага асяроддзя. Ішла размова аб развіцці культурнага супрацоўніцтва ў Еўропе, аб пашырэнні грамадскіх і асабістых кантактаў.

Цёпла сустрэлі дэлегаты асамблеі прывітальную тэлеграму Генеральнага сакратара ЦК КПСС Л. Брэжнева, у якой адзначаецца важная роля грамадскасці ў вызначэнні лёсу міру на нашым кантыненте.

Напярэдадні асамблеі заўзятыя праціўнікі разрадка напружанасці, накіталт

шпрынгераўскай газеты «Вельт», спрабавалі сцвярджаць, нібы скліканне яе — чыста «камуністычная задума», справа рук «заядлых камуністаў і пацыфістаў». Ніхто, аднак, з разважных людзей на Захадзе не звярнуў увагі на гэтае клікунства, што даўно абрыдла. У рабоце асамблеі прынялі ўдзел вельмі шырокія грамадскія сілы дваццаці васьмі еўрапейскіх краін — парламентарыі, лідэры буйнейшых партый, прадстаўнікі дзелавых колаў, рэлігійных культураў, многіх міжнародных арганізацый. У рамках асамблеі адбыліся спецыялізаваныя сустрэчы рознага характару. Такім чынам, яе ўдзельнікі мелі ўсе магчымасці пад рознымі пунктамі гледжання разгледзець і глыбока раскрыць формы і метады агульнаеўрапейскага супрацоўніцтва ва ўсім яго аспектах, намеціць новыя практычныя захады па з'яднанню намаганняў шырокіх колаў грамадскасці еўрапейскіх краін у барацьбе за мір і бяспеку.

Асамблея прыняла ўрачыстую дэкларацыю, у якой падкрэсліваецца, што асноўнымі прынцыпамі еўрапейскай бяспекі павінны стаць: адмаўленне ад прымянення сілы, непарушнасць існуючых граніц, неўмяшанне ва ўнутраныя справы, павага нацыянальнай незалежнасці і раўнапраўя ўсіх дзяржаў, павага суверэннасці і тэрытарыяльнай цэласнасці ўсіх краін кантынента, павага права народаў бесперашкодна распараджацца сваім лёсам, мірнае суіснаванне і добрасуседскія адносіны дзяржаў. Яе ўдзельнікі заклікаюць усіх людзей, усе сацыяльныя і палітычныя сілы Еўропы аб'яднаць свае намаганні ў імя ператварэння нашага кантынента ў зямлю міру і плённага супрацоўніцтва. Няма сумнення, што гэты заклік будзе пачуты.

Працоўныя Беларусі, як і ўсе савецкія людзі, уважліва сачылі за ходам першага ў гісторыі Еўропы шырокага форуму грамадскіх сіл. Яны падтрымліваюць яго канструктыўныя ініцыятывы, ганарача тым, што ідэі Праграмы міру, распрацаванай XXIV з'ездам КПСС, знаходзяць усё большую колькасць прыхільнікаў.

Валерый МІХАЙЛАУ,
член Беларускага камітэта абароны міру.

У Пінскай карціннай галерэі была наладжана выстаўка работ народных умельцаў. НА ЗДЫМКУ: старшы навуковы супрацоўнік В. БАРАВІКОУ дае тлумачэнні наведвальніцы выстаўкі вучаніцы С. ХАХЛОВАЙ.

Фота В. ГЕРМАНА.

«РАСІЯ, МАЯ РАСІЯ...»

Арыстка Вера Бальмонт вядома ў краіне як выканаўца вершай А. Блока, М. Цвятаевай, С. Ясеніна, К. Бальмонта (дарчы, В. Бальмонт — пляменніца гэтага паэта). Днямі чытальніца выступіла ў Мінску з цікавай праграмай «Расія, мая Расія...», складенай з вершай Марыны Цвятаевай.

У праграму ўвайшлі вершы выдатнай паэтэсы, у якіх апытаецца Радзіма. Глыбокая туга па роднай зямлі гучыць у творах, напісаных за мяжой у час, калі М. Цвятаева была ў эміграцыі.

Каціэрт В. Бальмонт адбыўся таксама і ў Магілёве.

Б. ШАРАШЭУСКАЯ.

ПРЭМ'ЕРА ў ТЭАТРЫ ІМЯ КУПАЛЫ

Акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы паказаў гледачам сваю новую работу — драму «Раскіданае гняздо». Гэты спектакль прысвячаецца 90-годдзю з дня нараджэння вялікага беларускага паэта, імя якога носіць тэатр.

П'еса напісана Янкам Купалым у 1913 годзе. Упершыню яна убачыла святло рампы ў гэтым тэатры лічэ ў 1921 годзе. Цяпер, праз п'яццаццагоддзя, калектыў зноў звярнуўся да твора паэта, даўшы яму новае сцэнічнае ўвасабленне.

Г. МАЛАШЭУСКІ.

ШЧОДРАСЦЬ МАЛАДОСЦІ

Галоўнае ўражанне, якое пакідае трэцяя выстаўка работ маладых мастакоў Беларусі, нягледзячы на разнастайнасць тэматыкі і творчы почырк аўтараў, — гэта шчодрасць маладосці.

Свет, вялікі і шматфарбны, захапляе маладога мастака. Усё — і зімовая дарога, і жнівеньскі дождж, і ўбранне сялянскай хаты, і заводскі пейзаж — здаецца непаўторным, «просіцца» на палатно ці паперу. Няхай яшчэ няма вопыту, які з цягам часу дапаможа вылучыць га-

лоўнае з жыццёвага шматграння, але ёсць свежасць ўспрымання, перакананне, што чалавек народжаны для шчасця. Гэтым перакананнем асветлены карціна С. Грачова «Дзяцінства», графічныя работы С. Жыліна.

Жыццё ва ўсім яго праявах хвалюе маладых мастакоў.

Шмат месца на выстаўцы займаюць родныя краявіды. Краюнаюць творы Р. Ландарскага «Узімку», Ул. Караткевіча «Вясенні вечар», В. Нікалаева «Зімовыя карункі», адзначаныя

высокім прафесійным майстэрствам. Вельмі цікавыя акварэлі Ф. Гумена.

Вялікія палотны напісаны, як правіла, на тэмы, сугучныя маладым: Ул. Новак «На трэніроўцы», Л. Родзін «Лыжны поезд», Н. Паўлоўскі «Маладыя мастакі», В. Маркавец «Беларуская нафта». Спыняе ўвагу карціна В. Яўсеева «У аўтобусе».

Цікавыя работы прысвечаны працоўным будням рэспублікі. Дакладней было б сказаць, працоўным святам, бо ў мно-

гіх карцінах праца паэтызуецца, падкрэсліваецца прыгажосць стварэння рук чалавек.

ІІІ рэспубліканская выстаўка твораў маладых жывапісцаў, скульптараў, графікаў, майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, прысвечаная 50-годдзю ўтварэння Саюза ССР, сведчыць аб таленавітасці маладога пакалення беларускіх

мастакоў, аб іх сур'ёзных творчых пошуках і несумненнай удачах.

НА ЗДЫМКАХ: рэпрадукцыі з работ маладых беларускіх мастакоў — В. МАРКАВЕЦ «Беларуская нафта»; В. ЕРАМЕЕУ «Начная змена»; В. ЯЎСЕЕУ «У аўтобусе».

Ул. МАЕУСКІ.

БЕЛАРУСЬ — БЕЛАЯ БАЛАДА

-У НАС, дарагі таварыш, у час вайны загінуў кожны чацвёрты беларус... Мне хацелася сказаць цётцы Тамары, якая дзяжурыла на нашым паверсе, што гэта мне ўжо добра вядома. Да таго ж я зусім нядаўна быў у Хатыні.

Цётка Тамара сядзела ў прасторным фая і глядзела на агні Мінска. Цэлыя стужкі гірляндаў — зялёныя, жоўтыя, чырвоныя... Горад рыхтаваўся да святкавання п'ятідзесяцігоддзя ўтварэння Беларускай Сацыялістычнай Рэспублікі і Кампарты Беларусі. Усё патанала ў рознакаляровых агеньчыках, а за акном — трыццаціградусны мароз і моцны вецер.

А калі я збіраўся зараз пайсці на вуліцу, папярэдзіла мяне цётка Тамара, трэба абавязкова мець шапку-вушанку.

У мяне была такая шапка. І кожны балгарын, які збіраецца ў снежны ехаць у Беларусь, павінен набыць такую шапку, калі не хоча вярнуцца з белымі вушамі.

Я быў у Мінску ўжо тры дні, калі вецер сарваў у мяне з галавы мяккую шапку, што я купіў у сафійскім ЦУМе напярэдадні ад'езду. Я кінуўся за ёй у самы цэнтр Ленінскага праспекта, і адразу пачуў рыпенне тармазоў легкавушак і святкі міліцыянера. Падыйшоўшы да мяне, міліцыянер спытаў: «Вы іншаземец?» Я кінуў. «Упершыню ў Мінску?» Прызнаў я і гэта. «Відаць, прыехалі з Балгарыі?» І старшыня расказаў, што перад тым, як яго перавялі ў Мінск, ён працаваў у Маскоўскім аэрапорце Шэрамецьева.

Туды прылятаюць самалёты з Балгарыі. І ўсе выходзяць з іх у мяккіх шапках. А вецер адразу зрывае іх, і многія балгары вымушаны потым ісці і спецыяльна купляць вушанкі. Вось чаму ён адразу здагадаўся, што я з Балгарыі.

Я засмяяўся, а міліцыянер зусім сур'ёзна пранаяваў мяне пайсці ў ГУМ і купіць вушанку. Я і зрабіў гэта.

Цяпер я амаль не адчуваў марозу і сцюдзёнага ветру, калі крочыў па Мінску ў сваёй новай шапцы. І ў мяне, пэўна з гэтай прычыны, быў вельмі добры настрой.

На Паркавай магістралі ў гэты позні час ціха, амаль бязлюдна. Розныя думкі, розныя ўспаміны прыходзяць у галаву ў такіх ўрачыстых хвілінах. Я ўспомніў чамусьці шафёра, які некалькі гадоў назад вазіў мяне з таварышам Герхардам Райнхардам па Германіі. Мы аб'ехалі тады ўсю краіну. Бетон і пералескі, бетон і пералескі — гэта пачынала ўжо надакучаць.

І каб не сумаваць, мы вялі гутаркі на розныя тэмы. Між іншым, шафёр упарта сцвярджаў, што прычынаю разгрому нямецкай арміі на Усходнім фронце было тое, што вярхоўнае камандаванне не прадугледзела забяспечыць салдат шапкамі-вушанкамі.

Гэта і вызначыла фатальны вынік. Шафёру было каля шасцідзесяці гадоў, ён прайшоў адлегласць ад Берліна да Масквы і ад Масквы да Берліна, і нішто не магло пахістаць яго перакананняў у тым, што нямецкая армія прайграла вайну з-за шапак-вушанак. І ніякія аргументы гісторыі не маглі пераканаць яго, што справа тут зусім не ў гэтым. «Я ведаю, — гаварыў ён, — што Гітлер зрабіў вераломны ўчынак, нападшы на Савецкі Саюз, аднак трэба было забяспечыць армію не толькі самалётамі, артылерыяй і танкамі, але і шапкамі-вушанкамі». Таварыш Герхард Райнхард, немец, мой равеснік, даказваў свайму суайчынніку беспадстаўнасць таго сцвярджэння, аднак кожны так і застаўся пры сваёй першапачатковай думцы. Пэўна, пра гэты погляд шафёра ведалі многія з яго асроддзя — начальнікі, сябры, але ніхто не мог пахіснуць яго веры ў ролю шапкі ў апошняй вайне. Праўда, вельмі важна, каб такія, як таварыш Герхард Райнхард, ведалі сапраўдныя прычыны, што прывялі да разгрому гітлераўцаў.

Я ўспомніў усё гэта і вырашыў тут жа, на Паркавай магістралі Мінска, у юнака, які ішоў мне насустрач, запытаць, што ён думае пра ролю вушанкі ў Вялікай Айчыннай вайне.

Юнак нечакана вельмі сур'ёзна паставіўся да майго пытання, асабліва пасля таго, як я яму расказаў пра погляды шафёра, што вазіў нас па Германіі. «Як можна, — сказаў ён, кінуўшы гнеўны позірк, — сцвярджаць, што германская армія пацярпела паражэнне, таму што не было шапак? Як раз тут, — ён зноў зірнуў на мяне, — якраз тут праходзіў шлях групы арміі «Цэнтр».

Няцяжка было здагадацца, што гэты юнак у акулярах вывучае гісторыю, што ён да таго ж выдатнік. Ён

размахваў рукамі, цытаваў цэлыя старонкі з падручнікаў і мемуараў відных савецкіх палкаводцаў.

— Што тут такое адбываецца, грамадзяне?

Мне здаўся знаёмы гэты голас. Я павярнуўся. Да нас набліжаўся чалавек у даўгім кажуху, у шапцы з дзяржаўным гербам СССР.

— А, гэта вы, той самы іншаземец, які некалькі дзён назад ганяўся за сваёй шапкай па Ленінскім праспекце? — пазнаў адразу старшыня.

Я пацвердзіў, што гэта так, і ўзрадаваўся сустрэчы са знаёмым, які праіў мне купіць шапку-вушанку. Пераканаўшыся, што ні студэнт, ні я не злоўжывалі алкаголем, ён спытаў, аб чым мы спрачаемся.

— Такія, значыць, справы, — сказаў

Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка выклікае ўсё большую цікавасць у гасцей з усіх канцоў свету, якія едуць да нас не толькі па турыстыкі ўражанні, але і вывучаць нашы дасягненні ў эканоміцы і культуры. Як некалі Калумб адкрыў Амерыку, так многія адкрываюць для сябе Беларусь, а адкрывшы, аддаюць ёй свае сэрцы. Шчырасць і гасціннасць нашых людзей, іх мужнасць і працавітасць, прыгажосць беларускай зямлі зачароўваюць замежных гасцей. Захапляючыся нашымі прыгожымі гарадамі, урадлівымі нівамі, адваяванымі і спрадвечным балотам, магутнымі індустрыяльнымі гігантамі, яны заўсёды памятаюць аб тым, што няма ў Беларусі хаты, у якую б не пастукалася смерць у гады апошняй вайны.

Сёння мы прапануем увазе чытачоў урыўкі з кнігі замежных аўтараў, дзе раскажана пра нашу рэспубліку. Адна з іх — «Беларусь — белая балада» Стэфана ПАПТОНЕВА — выдадзена ў Балгарыі, другая — «Неспакойная даль» Ондрая МАРУШЫЯКА — рыхтуецца да выдання ў Чэхаславакіі.

ён і строга звярнуўся да студэнта: —

Год нараджэння, малады чалавек?

— Тысяча дзевяцьсот сорок дзевяты.

— А хто вас вучыў гісторыі Вялікай Айчыннай вайны?

Студэнт назваў два-тры прозвішчы, даволі вядомыя ў Савецкім Саюзе.

Старшыня зноў пакрыўціў галавой:

— А цяпер я чакаю, што вы будзеце мне задаваць пытанні.

Малады чалавек аказаўся даволі здагадлівым.

— А вы на якіх франтах ваявалі? На якіх напрамках?

Старшыня адказаў, што пытанне правільнае. Але на месцы студэнта ён запытаўся б, на якіх франтах ён не ваяваў.

— Я, малады чалавек, пачынаў ваяваць яшчэ з белафінамі ў саракавым годзе, калі ў карэльскіх лясах быў саракаградусны мароз. А ведаеце, што гэта такое, калі няма на галаве шапкі-вушанкі? Абараняў я таксама Маскву, малады чалавек, у сорок першым. Фашыст бачыў яе ў бінокль, а ўзяць не мог. І тады былі моцныя маразы. І пад Сталінградам ваяваў я, малады чалавек. Ведаеце, што такое вулічныя баі? Калі вядзеш бой за кожны паверх, за кожны дом, так блізка ад немцаў, то можаш памылкова папасці ў свайго. Але памылка не было, і ўсё дзякуючы шапкам-вушанкам. Убачыш такую шапку, значыць, свой, не страляй! Убачыш парадную шапку з какардай — агонь! Па галаве, ухутанай у жаночую хустку, — агонь! І не памылішся. Вось што такое вушанка, малады чалавек! А ці пішуць пра яе ў падручніках?

— Нічога.

— А выкладчыкі ўспамінаюць у лекцыях пра яе?

— Не.

— Кепска! — пакрыўціў галавой старшыня. — Недахопы ў выкладанні.

Ён памацаў сваю вушанку, паправіў яе на галаве і тонам загаду сказаў:

— Цяпер усё ясна?

— Ясна...

Я крочыў далей. У гэты позні час на Ленінскім праспекце людзей было мала, толькі час ад часу імчаліся насустрач мне машыны. Удалечыні свяціўся помнік загінуўшым воінам і партызанам на плошчы Перамогі — высокі, строгі абеліск, каля падножжа якога гарэў вечны агонь. Я ішоў, і здавалася, што абеліск набліжаецца да мяне. Мне хацелася прайсці васьмь так ад пачатку праспекта да яго канца, бо раніцою, калі пачнецца святая, гэта будзе не так лёгка зрабіць: усё мінчане выйдуць на праспект.

Я прайшоў цераз мост праз раку Свіслач і апынуўся каля помніка. Я ведаў, што сюды 3 ліпеня, у дзень вызвалення, прыходзяць ветэраны мінулай вайны. Ідуць яны заўсёды па дарозе, усыпанай кветкамі. І я раптам пачуў галасы людскога натоўпу, адчуў пах кветак, якія кідалі мінчане з тратуараў на праспект, хаця быў снежань...

Стэфан ПАПТОНЕУ.

Пераклаў з балгарскай мовы

В. НИКИФОРОВІЧ.

КАЛІ я ўпершыню ўбачыў Мінск, там уладарыла вясень, дзёмулі вільготныя вятры і на небе ў чорную навось збягаліся чародкі хмар, каб тут жа раскідацца ў розныя бакі. Але і маладых ліп на вуліцах і ў парках супраціўляліся ветру, як іх сіла магла, сярэдзіта і самазхварна скідаючы пад ногі пракожых мокрая вехці былой красы. У гэтым маладым супраціўленні дрэў было нешта такое, што вельмі добра пасавала да першых уражанняў. Бо нельга было не думаць пра тое, што ўжо на шосты дзень вайны ў Мінску гаспадарылі фашысты і іх жажлівае пазнаванне працягвалася тры гады.

А мільёны жывых беларусаў увазобіла для мяне высокая суровая жан-

выгінаюцца рэкі з прыгожымі імянамі — Дзвіна, Нёман, Шчара, Прыпяць, Ясельда, Арса. Гароды будуць сваю цывілізацыю — насычаную тэхнікай, каменную, цагляную, жалезабетонную і ўсё ж — зручную. Тут садзяць ліпавыя гаі і малыя ручаіны ператвараюць у азёры. Драўляныя вёскі радуць парадкам дамоў і агародчыкаў, паступова знікае зялёны мох на гонтовых стрэхах...

Цудоўная шаша вядзе з Мінска на паўднёвы захад, тоўстыя сосны, як падпітыя мужчыны, нахілілі над ёй свае густыя чупрыны... Мы ў краях, дзе спакон веку сяліліся славяне. Яны жылі заўсёды з працы ўласных рук. Карчавалі лясы, апрацоўвалі зямлю... Праз гэтую зямлю шведы цягнуліся на Палтаву, французы — на Маскву, беларусы — на савецкі Мінск. Маланкавай прабежкай па беларускіх дарогах Гітлер хацеў пракласці шлях да панавання над светам.

Чысты, не па-беларуску, а па-еўрапейску цесны горад Пінск.

Малюнічая Прыпяць і яе прыток Ясельда.

Акрыленая мара ляціць па-над незнаёмым краем. Лодка імчыцца па рацэ, насустрач бягуць астраўкі травы і жоўтых кветак. Баржы з крыва-рожскай рудой пераздольваюць плынь ракі — у Брэсце яны аддадуць свой груз палызам. Чародка белых ягнят выграецца на сонцы ў прыбарэжным пяску, каровы блукаюць у вадзе па бруху. Конь з развезанай грывай імкліва і лёгка разразае грудзямі Ясельду.

Сакратар райкома здзівіўся б, калі б я не паехаў у калгас імя Кірваза, дзе ён быў колісь старшыней. Каржакаваты чалавек пад пяцьдзесят, энергічны жэсты кароткіх поўных рук, статыстыка — уся на памяць, здольнасць адгадаць пытанне да таго, як яно выказана. І дабрадушны выраз твару. Такі першы чалавек раёна.

...Прайшоў цёплы маёвы дождж, і Палессе стала вільготным, набрыняла, як зялёная губка; затуманіліся чорныя грывы лясоў на краі далягляду, пачарнелі дранкі на дахах. Чародка жанчын з поля кіруецца ў вёску.

Тут я сустрэў начальніка Галоўпалессеводбуда Віктара Аляксандравіча Гвоздзевы — ён стаў для мяне цэнтральнай фігурай Палесся. Высокі мужчына, рукі — нібы букавыя сукі, якімі ў нас б'юць па абуху сякеры лесарубы.

З горада на Дунаі я добра бачу старую бяду Палесся. Найгорш было той яго частцы, якая пасля першай вайны належала Польшчы. Бачу я беларусаў у лыкавых лапцях — як косяць яны заліўныя лугі. Чую стогны пад фашысцкім ботам...

Цяпер я сведка наступлення на Палессе машын. Паглыбіцца рачышча Прыпяці, перакінуцца ад берага да берага плаціны... Семнаццаць інстытутаў праектуюць новае жыццё Палесся. Пракладваюцца дарогі, электрыфікуюцца краі. У фургончыках меліяратараў — кнігі, радыё, кінапраектары, тэлевізары.

У малюнічым кутку, там, дзе Прыпяць выпівае воды Ясельды, меліяратары гатуюць поліўку з рыбы. Язык і польяя абліваюць блызнае вядро.

Поліўка звярнулася яшчэ да таго, як сонца саслігнула ў балоты. Зямля пусціла расу. На вільготнай ужо траве нарзаны хлеб, напоўнены грэбнёныя шклянкі.

Прыпяць дужэ, п'ючы Ясельду, выпіваюць балоты.

За тваё здароўе, Палессе!

Ондрай МАРУШЫЯКА.

Пераклаў са славацкай мовы

А. МАНЖЫКА.

Гродзенскі народны ансамбль танца «Раніца» заняў на рэспубліканскім аглядзе другое месца. НА ЗДЫМКУ: група ўдзельнікаў ансамбля. Злева направа: токар заводу карданых ва-

лоў Ул. ЗАЙКО, аператар абласнога статыстычнага ўпраўлення Т. ГАРОХА-ВІК, зваршчык заводу жалезабетонных вырабаў Ч. КУНІЦКІ і апаратчыца хімкампіната А. ОКРАКАВА.

ЦУДОЎНАЯ СЯМЁРКА

На сцэне — вялікае кола. Нібы ля штурвала, занялі ля яго месцы шэсць юнакоў і дзяўчына. Кола мае «магічную сілу». Усяго адзін паварот яго можа перанесці вас у іншыя часы. Пры гэтым не трэба багата фантазіі. Зрабіць паспяхова палёт у век будучы і век мінулы дапамогуць тыя, каго мы бачым на эстрадзе.

Іх сямёра: маладых, вясёлых, вострых на язык, нястомных на выдумкі. Сцэна — іх другое прызначэнне. А першае... Першае — гэта завод, з якім яны назаўсёды звязалі свой лёс.

Па ўсім свеце разнеслі гіганты-самазвалы славу аб беларускім горадзе Жодзіна, аб тых, чым розумам і рукамі зроблены выдатныя машыны. Праслаўляць завод, яго цудоўных людзей і паставіла сваёй задачай гэта сямёрка — агітбрыгада Беларускага аўтамабільнага завода.

Для многіх Жодзіна стала сінонімам БелАЗа. Ды так яно, відаць, і ёсць. У горадзе ўсе жывуць справамі славу тага прадпрыемства. Маладыя жонкі і муж Ніна і Васіль Нікіценкі працуюць у палацы культуры. Але мяркуючы па

тым, з якім веданнем справы і з якой любоўю піша Васіль пра завод у сцэнарных для агітбрыгады, разумееш, што для яго БелАЗ стаў родным домам.

Мікалай Зуеў і Рыгор Яфрэменка пакуль толькі мараць пра той час, калі і яны стануць членамі калектыву Беларускага аўтазавода. Сёння яны спасцігаюць асновы будучай прафесіі ў мясцовым прафтэхвучылішчы металістаў. Затое Генадзь Тартарын, Мікалай Кірцун і Леанід Яромін — сапраўдныя белазуцы. Генадзь — дзяжурны аператар энергацэха, Мікалай — зваршчык прэсавага цэха, Леанід — токар цэха трансмісій.

Агітбрыгада на заводзе складалася даўно. А ў тым саставе, з якім мы пазнаёмлілі вас, яна выступае другі год. За паўтары дзве гадзіны, на працягу якіх самадзейныя артысты знаходзяцца на сцэне, слухачы даведваюцца аб гісторыі завода, аб тым, як ішоў яго калектыв да сваіх перамог. Прычым, усё гэта падаецца ў вельмі выразнай сцэнічнай форме. Не толькі перад жодзінцамі выступае агітбрыгада. Артыстам баявога жанру апладзіравалі жыхары Мінска і Барысава, працаўнікі падшэфных калгасаў «Чырвоны партызан» і «Парыжская камуна». Смалявіцкага раёна.

НА ЗДЫМКУ: «Тры волаты» — М. КІРЦУН, Л. ЯРОМІН і М. ЗУЕЎ у час рэпетыцыі. Фота Г. УСЛАВАВА.

Царква Святога Антонія размешчана на ўскраіне вёскі Падгорная на Брэстчыне. Будынак узведзены з бутавага каменя ў 1817 годзе. Гэта даволі распаўсюджаны ў Беларусі тып аднанефнага каменнага храма. Цікава адзначыць такую дэталю: камень, на якім выбіта дата будаўніцтва, закладзены ў сцяну «дагары нагамі». Аб гэтым мясцовыя жыхары расказваюць на-

ступнае. Жыў у тых мясцінах вядомы на ўсё наваколле волат. Пра яго сілу яшчэ пры жыцці асілка складалі легенды. Вось яму і даручылі пакласці ў сцяну вялізны камень. Узняць яго асілак змог, але надарваўся і памёр. У памяць аб ім будаўнікі так і пакінулі камень у сцяне перавернутым.

Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

УЛІК УРАДЖАЮ ГРЫБОЎ

Збор грыбоў, адзін са старажытнейшых промыслаў на Русі, у нашы дні зусім не згубіў сваёй папулярнасці. Ва ўраджайную пару і стары і малы ў лесе.

Біёлагі Батанічнага інстытута АН СССР вырашылі ацаніць ураджайнасць грыбоў, прыдатных да яды. Зрабіць гэта аказалася зусім не проста. Няма ламаганняў было патрачана, каб выявіць «сярэдня» ўчасткі ў розных тыпах лясоў. Потым на дыстанцыі 15-20 кіламетраў ад бліжэйшых дарог і населеных пунктаў былі закладзе-

ны доследы. Такія месцы ў сярэдняй паласе былі знойдзены ў Кіраўскай вобласці, дзе растуць амаль ўсе віды грыбоў. Тут у лясным заціску біёлагі выдзелілі ўчасткі даўжынёй 100 і шырынёй 400 метраў. І пачынаючы з самых ранніх грыбоў — джэджавікоў да самых позніх — чорных груздоў, двойчы на дзень збіралі ўраджай. Дослед праходзіў пяць гадоў, прычым падлік ураджая праводзіўся па 3-4 разы ў адных і тых жа тыпах лясоў.

Вучоныя адпраўляліся на грыбное «паляванне» на доўгіх паўтарах і свае маршруты пасля паўдня. І так штодня з чэрвеня да сярэдзіны лістапада.

Самым ураджайным аказаліся ў вясельных лясах (дарэчы, як і на ўсёй еўрапейскай частцы краіны) 1965 год. Сярэдні сумарны ўраджай на гектары лясной плошчы

склаў тады 735 кілаграмаў прыдатных да ежы грыбоў. Але 582 кілаграмы аказаліся чарвівымі. Да грыбнага багацця хутка «прыстасаваліся» лясныя насякомыя, якія памножыліся той восенню незвычайна.

Затое ў наступным 1966 годзе грыбоў практычна не было. Гэта звязана з пагібельнай для іх засухай.

1967 год быў сярэднім, радавым на ўраджайнасці. Старанны збор даў «ўсяго» 292 кілаграмы лясных далікатэсаў з гектара. Праўда, на гэты раз чарвівых было толькі 50 кілаграмаў...

Цікава і іншае: доля кожнага віду грыбоў, нягледзячы на рэзкае ваганне ўраджайнасці з году ў год, практычна не мянялася.

Гэтыя звесткі аб лясным ураджай істотна папоўнілі веды аб грыбах, іх біялогіі. Д. ДЗМІТРЫЕЎ.

ГАВАРЫЦЬ І СЛУХАЦЬ

У цішыні лабараторыі эксперыментальнай фанетыкі Мінскага педагагічнага інстытута замежных моў раздаўся мяккі барытон. Ён старанна вымавіў: «Аднойчы паўночны вецер і сонца паспрачаліся, хто з іх мацней...». Затым сказ паўтарылі дзіцячы і жаночы галасы. І хаця дыкцыя чытальнікаў не была бездакорнай, вучоныя, якія прысутнічалі ў лабараторыі, заапладзіравалі.

Справа ў тым, што ўменне гаварыць прадэманстравала

электронная машына, якая прынцыпова адрозніваецца ад традыцыйных прыбораў гуказапісу. Арыгінальная канструкцыя, створаная ў Мінскім радыётэхнічным інстытуце, сінтэзуе мову, самастойна складае яе з мноства элементаў, характэрных для сапраўднага чалавечага голасу. Канструкцыя можа таксама зноў раскласці «па палічках» гэтыя гукавыя цагліны, прааналізаваць моўны сігнал.

Тры дні ў Мінску працягваўся навуковы форум, на які ў беларускую сталіцу сабраліся больш за 150 вучоных Масквы, Ленінграда і ўсіх саюзных рэспублік.

Праблематыка канферэнцыі выходзіць далёка за межы педагагікі. Цяпер перад савецкай навукай стаіць задача прыкладнага характару: навучыць машыны размаўляць «па-чалавечы», разумець чалавечы голас, лагічна рэагаваць на яго.

Выразныя праблемы адкрые велізарныя перспектывы як для навукі, так і для народнай гаспадаркі. З'явіцца магчымасць кіраваць разнастайнымі прыборамі на любых адлегласцях, нават касмічных, звычайным галасавым загадам, атрыманым інфармацыі ў адказ у выглядзе жывой мовы. І. ПАДАРАЖАНСкі.

СПОРТ

Кожны дзень набліжае нас да алімпійскіх стартаў у Мюнхене. Цяпер у краіне праходзяць спаборніцтвы, на якіх вядзецца адбор прэтэндэнтаў у зборную СССР.

СПОРТ

Два чэмпіянаты краіны днямі скончыліся ў Беларусі. На стралковым стадыёне Мінска вызначаны першыя нумары сярод снайпераў. Вялікага поспеху дасяг-

СПОРТ

нул прадстаўнікі нашай рэспублікі. Адрозна трое — Віталь Пархімовіч, Ігар Бакалаў і Аляксандр Кедзяраў сталі чэмпіёнамі краіны.

Цвёрдая рука і дакладны разлік патрэбны былі не толькі стралкам, а і трохборцам-коннікам, якія разыгралі званне чэмпіёна краіны ў Ратамцы ля Мінска. На працягу трох дзён больш як шэсць дзесяць коннікаў з розных спартыўных таварыстваў вялі ўпартую барацьбу.

Крос — самы цяжкі этап у палых выпрабаваннях. Дыстанцыя вельмі складаная. 29 перашкодаў вышыняю да 120 сантыметраў былі пастаўлены ў самых небяспечных месцах.

Залатым прызёрам чэмпіянату стаў Валянцін Гарэлкін з каманды Расійскай Федэрацыі.

НА ЗДЫМКУ: на трасе кросу. Фота І. ЕЛІСЕЕВА.

ГУМАР

Экскурсагод у музеі сучаснага жыцця:

— Тут адмостравана карова, якая пасецца...

— А што яна есць?

— Траву, але яе не відаць, бо карова ўжо з'ела яе.

— А дзе ж сама карова?

— Няўжо вы лічыце яе такой дурной, што яна будзе тырчыць там, дзе ўжо няма травы?

Тэхаскі мільянер вярнуўся дамоў з турысцкай паездкі з сувенірам — жывым вярблюдом. Ён праехаў на ім па горадзе, сышоў ля бліжэйшага бара, а калі, добра выпіўшы, вышаў на вуліцу, вярблюд не было — яго ўкралі.

— Назавіце прыкметы, — сказаў паліцэйскі. — Масць?

— Не памятаю.

— Колькі гарбоў?

— Ці то адзін, ці то два...

— Пол вярблюда?

— Вось ужо гэта я ведаю дакладна! — радасна сказаў мільянер. — Мужчынскі.

— Чаму вы так упэўнены?

— А таму, што, калі я ехаў на гэтым вярблюдзе, усе пра-

хожыя крычалі: «Паглядзіце на гэтага ідыёта!»

Доктар да пацыента:

— О, сёння ў вас ужо не такі дрэнны кашаль.

— Вядома. Я ж трэніраваўся цяляць тры ночы.

Габравец хваліцца сябрукам:

— Мае чаравікі — унікальныя: бацька іх насіў, калі яны былі ботамі. Вярнуўшыся з вайны, ён аддаў іх мне. Я з іх зрабіў чаравікі. Потым мая жонка насіла іх. Потым сыноч майстравалі з іх лодкі. А цяпер я іх зноў нашу.

Сусед дзеда Міню, не аддаўшы яму доўгу, адважыўся папрасіць яго пазычыць яшчэ раз. Стары яго выслухаў і загадаў узяць са скрыні патрэбныя грошы.

— Але тут няма ніякіх грошай! — абурывся сусед, адчыніўшы пустую скрынку.

— Адкуль ім узяцца, калі ты іх яшчэ не аддаў, — спакойна адказаў яму дзед Міню.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 775.